

บทคัดย่อ

T 153869

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงความเป็นมาของการกำหนดนโยบายและผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายสุราของรัฐ 2) ทำความเข้าใจถึงความรู้และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายสุราของรัฐในบริบทของผู้ที่ผลิตและจำหน่ายสุรา และ 3) เสนอแนะแนวทางในการดำเนินนโยบายการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายสุราที่เหมาะสมให้กับกลุ่มต่าง ๆ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง การวิจัยครั้งนี้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่มด้วยกัน คือ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ 2) กลุ่มแกนนำเครือข่ายเหล้าพื้นบ้านแห่งประเทศไทย (คลท.) และ 3) กลุ่มประชาชนที่ผลิตและจำหน่ายสุรา วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ราย การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในกลุ่มแกนนำ คลท. จำนวน 2 ราย และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนที่ผลิตและจำหน่ายสุรา จำนวน 136 ราย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย คือ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มทุนรายใหญ่และกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ พิจารณาได้จากบทบาทของกลุ่มเหล่านี้

T 153869

ในขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหาและการนำประเด็นปัญหาเข้าสู่วาระของนโยบายในกระบวนการของการกำหนดนโยบาย อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมกันขณะที่กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทน้อยที่สุดในการกำหนดนโยบาย แต่เป็นผู้รับผลจากการดำเนินนโยบายมากที่สุดเพราะไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

บทบาทของกลุ่มต่าง ๆ ในกระบวนการกำหนดนโยบายมีผลกระทบต่อกระบวนการนโยบายไปปฏิบัติอันเนื่องมาจาก (1) ความแตกต่างของความคิดเห็นของกลุ่มที่มีส่วนในการกำหนดนโยบาย และประชาชนผู้ผลิตและจำหน่ายภายใต้กรอบคิดพื้นฐานที่แตกต่างกัน (2) ความแตกต่างของประโยชน์ที่กลุ่มนายทุนและประชาชนผู้ผลิตและจำหน่าย ได้รับจากการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติและ (3) ศักยภาพที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายที่เป็นกลุ่มทุนรายใหญ่กับประชาชนทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าสู่การแข่งขันได้

ในส่วนของความรู้และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายฯ นั้น พบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสุราของกรมสรรพสามิตอยู่ในระดับน้อย มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และความรู้เกี่ยวกับกรอบและเงื่อนไขของการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายสุราระดับปานกลาง และสำหรับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายฯ พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่จะอยู่บนพื้นฐานของการได้/เสียประโยชน์อันเกิดจากการดำเนินนโยบายของรัฐเป็นสำคัญ เพราะข้อกำหนด หลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการดำเนินนโยบายฯ ไม่สามารถอำนวยความสะดวกและสร้างโอกาสในการแข่งขันการผลิตสุราให้กับประชาชนได้มากนัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัย (1) ควรเปิดโอกาสให้กับประชาชนหรือตัวแทนมีส่วนร่วมและมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการในการกำหนดนโยบายและการปรับปรุงแก้ไขนโยบายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง (2) ควรมีการปรับปรุงรูปแบบวิธีการผลิตและจำหน่ายสุราให้ประชาชนรายย่อยสามารถผลิตและจำหน่ายสุราในครัวเรือนได้ (3) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับสุราพื้นบ้านในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปไปใช้ในการประกอบการพิจารณาหาข้อยุติสำหรับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายและเพื่อพัฒนาระบบอุตสาหกรรมสุราของไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกากรัฐและประชาชนทั้งในด้าน การสร้างงาน การสร้างรายได้และการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

The objectives of this research are as follows: 1) to study the background of policy making and the effects of the implementation of the liberalization of liqueur production and sell policy; 2) to understand the knowledge and opinion of the local people on this policy in terms of the context of producer and seller; and 3) to recommend an implementative and suitable plan of this policy to various people groups and governmental organizations involved. Three sample groups of this research are 1) the governmental officers; 2) persons who are the keyman of Thailand Network for Local Liqueur groups; and 3) people who produce and/or sell liqueur. Qualitative and quantitative techniques are used as methodology for this research. Three governmental officers are structured interviewed and two people being the keyman of Thailand Network for Local Liqueur groups are semi-structured interviewed, while data from 136 people being the producer and seller are collected by the self-written questionnaire.

This research found that the influential persons whose roles affecting the policy-making are the politicians, liqueur manufacturers and governmental officers. This can be illustrated by their roles in the stages of the issue identification and agenda setting in the policy-making. Moreover, these groups whose interests being closely related are beneficial stakeholders, while the local people, also stakeholders, are mostly affected by the policy implementation but have had least involvement in the policy-making.

The roles of various people groups in the policy-making process casting impact on this policy implementation are the results of 1) The different opinions of the groups participating in the policy-making and the stakeholders who produce and sell liqueur belong to different conceptual framework. 2) The liqueur manufacturers and the producer and seller groups get different benefits from this policy. 3) The unequal capacity for the liqueur production between the liqueur manufacturers and people in general.

With particular reference to knowledge and opinions about liqueur regulation, people's knowledge about excise tax is at a low level, whilst their knowledge about right to participation are at a moderate level. The study found that people's knowledge is based on the benefit perceived and the capacity in liqueur manufacturers competition.

The findings present the importance of 1) providing an opportunity for local people or representatives to participate in policy decision-making; 2) improving the methods of producing and selling for the people to produce and sale liqueur at a household level. 3) researching in the area of local liqueur in order to better understanding and solving the conflict between the local people and the government as well as to better developing Thai liqueur industrial system. This will be a long-term effect both on the government sector and people in terms of job and income provision and especially the local wisdom conservation.